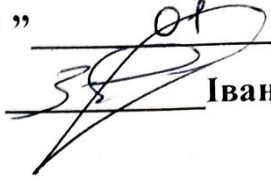

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

**Начальник Радомишльського надлісництва
філії «Столичний лісовий офіс»**

ДП «Ліси України»

“ 5 ” _____ 2026р.

_____ **Іван ЗАХАРЧУК**

ПРОГРАМА

**навчання власного персоналу та підрядників, а також
інформування зацікавлених сторін задля запобігання збору,
полюванню чи відлову рідкісних та тих, що перебувають під
загрозою видів на території Радомишльського надлісництва
філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України»**

Метою навчання є досягнення максимального рівня ефективності роботи персоналу та підрядників, а також зачеплених сторін по попередженню збору, полювання та відлову рідкісних та тих, що перебувають під загрозою зникнення видів, підвищення рівня знань та професійних навичок працівників.

План програми навчання:

- Рідкісні види та види, що перебувають під загрозою зникнення, їх оселища, які трапляються або ймовірно трапляються на території господарювання надлісництва, їх охоронний статус;
- Потенційні впливи господарських заходів на рідкісні види та види, що перебувають під загрозою зникнення та заходи з пом'якшення цих впливів;
- Режим охорони рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою зникнення.

1. Червонокнижні види та види, що перебувають під загрозою на території Радомишльського надлісництва філії "Столичний лісовий офіс" ДП «Ліси України» представлені в «Списку рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою» та розміщені на сайті.

Територія діяльності Радомишльського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» у значній мірі перетинається із територією об'єкту Смарагдової мережі **UA0000320**

Вказаний природоохоронний об'єкт створено для збереження рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин, які мають міжнародний охоронний статус згідно Резолюції № 6 (1998) Бернської конвенції про охорону дикої флори та фауни, а також для збереження природних середовищ існування в Європі, оскільки містять природні середовища існування (оселища), які перелічені в Резолюції № 4 Бернської конвенції.

Види фауни та флори, перелічені в Резолюції 6, що попередньо були відмічені на території об'єкту Смарагдової мережі:

жук-олень, завиток звужений, жерех, чехоня, гирчак європейський, пічкур білоперий, щипавка звичайна, в'юн звичайний, кумка червоночерева, черепаха болотяна, беркут, підорлик малий, лелека білий, зміїд, лунь лучний, балобан, журавель сірий, орлан-білохвіст, ходуличник, мородунка, видра, вовк, півники угорські, юринея волошковидна, сон розкритий.

2. Потенційні впливи господарських заходів на рідкісні види та види, що перебувають під загрозою зникнення та заходи з пом'якшення цих впливів.

2.1. Негативними впливами на рослинність від лісогосподарських заходів можуть бути: зменшення біорізноманіття лісових видів або заміна їх іншими видами, поява бур'янів, яка буде перешкоджати природному поновленню й створенню лісових культур.

Заходи з пом'якшення таких впливів:

виявити і заносити до технологічних схем місця зростання рідкісних і зникаючих рослинних видів, що зустрічаються на ділянці, планувати та виконувати заходи їх охорони;

- вибирати метод проведення рубки, що гарантує лісовідновлення та мінімізує пошкодження.

2.2. Негативними впливами на фауну від лісогосподарських заходів можуть бути: викликані лісозаготівлями відкладення осадів у водоймах і їх евтрофікація, зміни руслового стоку та температури води, що впливає на популяцію риб, руйнування середовища існування, втрата деревних видів, від яких залежать види диких тварин, порушення шляхів переміщення диких тварин, що веде до зменшення чисельності диких тварин, лісозаготівля та вивіз деревини порушують спокій диких тварин.

Заходи з пом'якшення таких впливів:

- зберігати лісову рослинність у буферній зоні по берегах водойм;
- використовувати природозберігаючі технології та техніку;
- заносити до технологічних схем місця зростання рідкісних і зникаючих видів фауни, що зустрічаються на ділянці, планувати та виконувати заходи з їх охорони;
- вибирати безпечний сезон проведення лісогосподарського заходу.

3. Режим охорони рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою.

При виявленні на території планової діяльності об'єктів рослинного світу занесених до Червоної книги України Радомишльське надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» у відповідності до вимог статті 11 Закону України «Про Червону книгу України» забезпечує їх охорону та відтворення шляхом:

установлення особливого правового режиму охорони рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення видів тваринного і рослинного світу, урахування вимог щодо їх охорони під час розроблення нормативно-правових актів;

- проведення постійного спостереження (моніторингу) за станом їх популяцій;

- створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також екологічної мережі на територіях, де перебувають (зростають) об'єкти Червоної книги України та на шляхах міграції рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення видів тваринного світу;
- урахування спеціальних вимог щодо охорони об'єктів Червоної книги України під час розроблення проектної та проектно-планувальної документації;
- сприяння природному відновленню популяцій рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення видів тваринного і рослинного світу, інтродукції та реінтродукції таких видів у природні умови, де вони перебували (зростали);
- здійснення необхідних наукових досліджень з метою розроблення наукових засад їх охорони та відтворення;
- здійснення інших заходів відповідно до чинного законодавства.

На території, де виявлені характерні житла рідкісних і зникаючих видів забороняється:

- пошкодження рослинного або ґрунтового покриву;
- меліоративні роботи;
- засмічення та забруднення території;
- прохідні рубки та суцільні рубання;
- здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів навколо місць гніздування хижих птахів занесених до Червоної книги України.

Інженер лісового господарства II категорії,
відділу лісового господарства

Сергій ДЕМ'ЯНЧУК

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

**Начальник Радомишльського надлісництва
філії «Столичний лісовий офіс»**

ДП «Ліси України»

“ 5 ” 01 2026 р.

Іван ЗАХАРЧУК

ПРОГРАМА

**навчання з персоналом Радомишльського надлісництва та
підрядних організацій на предмет змісту Червоної і Зеленої книг
України, регіонального списку рідкісних і зникаючих видів
Житомирської області**

1. Проводити заняття з персоналом Радомишльського надлісництва та підрядних організацій на предмет змісту Червоної і Зеленої книг України, регіонального списку рідкісних і зникаючих видів Житомирської області.
2. Лісовій охороні проводити роз'яснювальну роботу серед населення, щодо недопустимості збору рідкісних і зникаючих видів рослин та грибів в лісах надлісництва.
3. Мисливствознавцям перед відкриттям полювання на пернату дичину та на хутрових звірів проводити інструктаж егерських служб власників мисливських угідь про відповідальність за полювання (та відлов) на представників фауни, які перебувають під охороною держави.
4. Інформацію про рідкісні і зникаючі види флори і фауни висвітлювати у місцевих ЗМІ та на сайті філії.

Інженер лісового господарства II категорії,
відділу лісового господарства

Сергій ДЕМ'ЯНЧУК

**ДЕРЖЛІСАГЕНТСТВО
ДЕРЖАВНЕ СПЕЦІАЛІЗОВАНЕ
ГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО «ЛІСИ УКРАЇНИ»
(ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»)
ФІЛІЯ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС»
Радомншльське надлісництво**

Від 05.01 2026 р.

№ 16

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

« Про виділення лісів з особливими для збереження цінностями»

Для збереження особливих цінностей лісу:

ДОРУЧАЮ:

1. Виділити репрезентативні ділянки по надлісництву відповідно додатку 1 та заборонити в них проведення всіх видів рубок.
2. Виділити по надлісництву ділянки ОЦЗ відповідно додатку 2 та запровадити режим господарювання, а саме:
ОЦЗ 1 – Відповідно до Закону України «Про природно – заповідний фонд України», а також лісовпорядкувальних проектів, паспортів та охоронних зобов'язань установ та об'єктів ПЗФ. Для об'єктів Смарагдової мережі відповідно до менеджмент-планів для територій Смарагдової мережі. Відповідно до «Положення про виділення та збереження об'єктів генетичного фонду деревних порід в лісах СРСР» (1982). Виключення із щорічного допустимого обсягу лісозаготівлі; може дозволятися лише проведення вибіркового санітарних рубок та рубок догляду (інтенсивність рубок догляду визначається біолого - екологічними характеристиками деревних видів і оселищ). Для токовищ виключення із щорічного допустимого обсягу лісозаготівлі; проведення лише вибіркового санітарних рубок та рубок догляду низької інтенсивності. Заборона проведення будь-якої господарської діяльності в період токування.
ОЦЗ 3 – Відповідно до режимів збереження та рекомендацій, поданих у «Зеленій книзі України» (Київ, 2009). За необхідності, слід отримати консультацію в органах державної влади, відповідальних за використання природних ресурсів та охорону довкілля та/бо в найближчій установі ПЗФ. Для об'єктів Смарагдової мережі – відповідно до менеджмент-планів для територій Смарагдової мережі.
ОЦЗ 4 – Виключення з розрахунку головного користування. Проведення лише заходів, що підтримують або посилюють захисні функції лісів.
ОЦЗ 6 – Основною метою заходів є впорядкування територій, що містять ОЦЗ 6, підтримання належного санітарного стану.
3. Виділити охоронну зону в місцях зростання та навколо місць зростання Червонокнижних видів рослин відповідно додатку 3 та заборонити проведення в охоронній зоні всіх суцільних рубок.
4. Виділити охоронну зону навколо місць оселення Червонокнижних видів птахів відповідно додатку 4 та заборонити проведення рубок в охоронній зоні відповідно до «Санітарних правил в лісах України».
5. Контроль за виконанням даного розпорядження покладаю на помічника надлісничого Целованського Ю. А.

Начальник надлісництва

Іван ЗАХАРЧУК

ПЕРЕЛІК
червонокишканих видів рослин
виділених на території
Радомишльського надрісництва

Назва державного підприємства, установи, організації	Вид рослини	Постійна охоронна зона, метри
Білівське лісництво	Ліля лісова	
	Смідка литовська	виді 1
	Коручка морозниковидна	виді 1
	Ситник бульбистий	виді 1
	Коручка морозниковидна	виді 1
Краснобірське лісництво	Ситняг сосочковий	виді 1
	Пухирник південний	виді 1
Кримоцьке лісництво	Сон розкритий	виді 1
	Коручка морозниковидна	виді 1
	Плаун колючий	виді 1
Поташнянське лісництво	Ліля лісова	виді 1
	Сон розкритий	виді 1
Потіївське лісництво	Гніздівка звичайна, дубка дволиста, коручка морозниковидна, зміголовник Рюйша	виді 1
	Коручка морозниковидна	виді 1
	Гніздівка звичайна	виді 1
Радомишльське лісництво	Гніздівка звичайна, ліля лісова, осока затінкова	виді 1
	Плаун колючий	виді 1
	Сон розкритий	виді 1
	Водяний горіх плаваючий	виді 1
	Сальвінія плаваюча	виді 1
Чоповицьке лісництво	Коручка ельбська	виді 1
	Пальчатокорінець Фукса	виді 1
	Сон розкритий	виді 1
Малинське лісництво	Сон розкритий	виді 1
	Ліля лісова	виді 1
	Дифазострум сплюснутий	виді 1
	Зміголовник Рюйша	виді 1
	Ліля лісова	виді 1
	Астрагал пісковий	виді 1
	Лікоподієла заплавна	виді 1
	Будяк довголиста	виді 1
	Юринея вузьколиста	виді 1
	Юринея синяковидна	виді 1
Українське лісництво	Плаун колючий , плаун річний	виді 1
	Гніздівка звичайна	виді 1
	Коручка морозниковидна	виді 1
	Любка дволиста	виді 1
	Лікоподієла заплавна	виді 1
	Сон розкритий	виді 1
	Юринея синяковидна	виді 1
	Сон розкритий	виді 1
	Будяк червоня	виді 1
	Смідка литовська	виді 1
	Ліля лісова	виді 1
Слобідське лісництво	Пухирник проміжний	виді 1
	Коручка морозниковидна	виді 1
	Любка дволиста	виді 1
Любовицьке лісництво	Любка дволиста	виді 1
	Пальчатокорінець трансевний	виді 1
	Гніздівка звичайна	виді 1
	Пальчатокорінець Фукса	виді 1
Іршанське лісництво	Пухирник проміжний	виді 1
	Ліля лісова	виді 1
	Сон розкритий	виді 1
	Козелля українське	виді 1
	Ліля лісова	виді 1

ПЕРЕЛІК
червонокнижних видів птахів
виділених на території
Радомишльського надлісництва

державного підприємства, установи,	Вид птаха	Радіус постійної охоронної зони	Радіус сезонної охоронної зони	Радіус охоронної зони згідно санітарних правил	Підстава виділення
Білівське лісництво					
	Лелека чорний	100	500	1000	матеріали лісовпорядкування, погоджені листом Міндовкілля №100-11 від 05.05.2021
	Лелека чорний	100	500	1000	матеріали лісовпорядкування, погоджені листом Міндовкілля №100-11 від 05.05.2021
Кримоцьке лісництво					
	Орлан білохвостий	100	500	500	матеріали лісовпорядкування, погоджені листом Міндовкілля №100-11 від 05.05.2021
	Лелека чорний	100	500	1000	матеріали лісовпорядкування, погоджені листом Міндовкілля №100-11 від 05.05.2022
Українківське лісництво					
	Лелека чорний	100	500	1000	матеріали лісовпорядкування, погоджені листом Міндовкілля №100-11 від 05.05.2021
Слобідське лісництво					
	Чапля сіра	100	250	500	матеріали лісовпорядкування, погоджені листом Міндовкілля №100-11 від 05.05.2022

**ДЕРЖЛІСАГЕНТСТВО
ДЕРЖАВНЕ СПЕЦІАЛІЗОВАНЕ
ГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО «ЛІСИ УКРАЇНИ»
(ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»)
ФІЛІЯ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС»
Радомишльське надлісництво**

від 05.01.2026 р.

№ 18

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

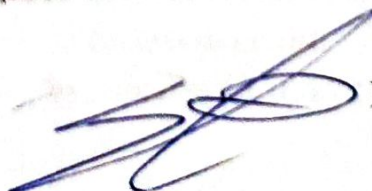
Про навчання працівників надлісництва
щодо дотримання принципів та критеріїв
FSC® (Forest Stewardship Council®) (FSC-C126959),
проведення роз'яснювальної роботи
з працівниками про суть та значення
лісової сертифікації та затвердження інструкції

В зв'язку з проведенням лісової сертифікації на підприємстві :-

ДОРУЧАЮ:

1. Лісничим всіх лісництв та начальникам інших структурних підрозділів провести навчання працівників:
 - з екологічних питань (збереження біорізноманіття, значення для цього мертвої деревини, залишення для збереження цінних дерев, виявлення та реєстрація рідкісних та зникаючих видів рослин).
 - з соціальних аспектів ведення лісового господарства (врахування соціальних наслідків проведення лісогосподарських заходів, консультації із зацікавленими сторонами при формуванні планів та стратегії розвитку підприємства).
 - стосовно вимог щодо відслідковування ланцюга походження деревини.
2. Для документального підтвердження проведеного навчання необхідно мати:
 - програму навчань (пам'ятку);
 - протокол проведення навчання, список осіб, що пройшли навчання.
3. Затвердити інструкцію із забезпечення на підприємстві вимог стандарту FSC сертифікації ланцюга походження деревини.
4. Контроль за виконанням розпорядження покласти на заступника начальника надлісництва **Юрія ЦЕЛОВАНСЬКОГО**.

Начальник надлісництва

Іван ЗАХАРЧУК

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Начальник Радомишльського надлісництва
Філії «Столичний лісовий офіс»
ДП «Ліси України»

Іван ЗАХАРЧУК
«08» 01 2026 рік

Програма навчання

робітників, що працюють в лісах Радомишльського надлісництва за схемою
FSC® (Forest Stewardship Council®) (FSC-C126959)

Ця програма розроблена на виконання розпорядження №18 від 05.01.2026
«Про навчання працівників надлісництва щодо дотримання принципів та
критеріїв FSC® (Forest Stewardship Council®) (FSC-C126959), проведення
роз'яснювальної роботи з працівниками про суть та значення лісової
сертифікації» з метою забезпечення виконання у філії вимог принципів і
критеріїв FSC, зокрема критерію 1.6.

1. Суть та значення лісової сертифікації, зміст Принципів і Критеріїв FSC.

Лісова сертифікація – оцінка відповідності системи ведення лісового господарства встановленим міжнародним вимогам щодо управління лісами та лісокористування на засадах сталого розвитку. Метою лісової сертифікації є забезпечення економічно, екологічно і соціально збалансованого ведення лісового господарства шляхом виконання відповідних загально визнаних і таких, що заслуговують на довіру, стандартів.

Екологічно збалансоване і відповідальне ведення лісового господарства забезпечує заготівлю лісоматеріалів та іншої лісової продукції при одночасному збереженні біорізноманіття та продуктивності лісів, природних екологічних процесів.

Соціально орієнтоване ведення лісового господарства сприяє зростанню добробуту місцевого населення і суспільства в цілому, а також стимулює місцеве населення зберігати лісові ресурси.

Економічно життєздатне використання лісових ресурсів означає, що лісове господарство і лісокористування організовані й управляються таким чином, щоб бути прибутковими, проте не за рахунок виснаження лісових ресурсів і природних екосистем.

Сертифікація ведення лісового господарства (або лісова сертифікація) - це відносно новий процес, який швидко розвивається і стрімко змінює звичний вигляд світової торгівлі лісоматеріалами. Якщо раніше при укладанні контрактів на постачання лісопродукції покупців цікавили якість,

строки постачання та ціна, то тепер до цих вимог додається ще й вимога екологічної сертифікації.

Вигоди, які отримує надлісництво від проведення сертифікації, є такими:

- Наявність сертифікованої продукції поліпшує доступ на екологічно чутливі ринки.
- Пропозиції на постачання сертифікованої продукції зазвичай надходять від найбільш солідних компаній, тому вони більш довготермінові та стабільні.
- Сертифікація істотно поліпшує імідж філії та полегшує маркетинг його продукції.
- Сертифікована продукція зазвичай має більшу ціну отже підвищує прибуток.

Крім цього сертифікація сприяє модернізації виробничого процесу, підвищенню ефективності системи охорони праці та техніки безпеки на робочих місцях, підвищенню професійної відповідальності персоналу, забезпеченню сталості користування лісовими ресурсами, тощо.

Практично в усьому світі вкладення грошей в сертифікацію окупається і є корисним, як для бізнесу, так і для персоналу самої філії.

Сертифікація за системою ЛОР є добровільним процесом і проводиться лише за умови бажання і готовності постійного лісокористувача засвідчити документально стале ведення лісового господарства і лісокористування у філії.

Сертифікація проводиться спеціально акредитованими Лісовою Опікунською Радою аудиторськими компаніями шляхом проведення попереднього, основного, планових та позапланових аудитів на підставі контракту, який укладається на 5 років, тобто термін дії сертифікату становить 5 років, після чого всю процедуру треба повторювати.

Сертифікаційні аудити проводяться за спеціальною програмою, яка включає зустрічі з персоналом філії, представниками місцевого населення та неурядових екологічних організацій, вивчення плану ведення лісового господарства, перевірка отриманої інформації з реаліями під час вибіркового натурного обстеження місць проведення лісогосподарських операцій та інші процедури.

В результаті основного сертифікаційного аудиту приймається рішення або про присудження письмового свідчення сталого ведення лісового господарства у філії (сертифіката FSC) або про необхідність виправлення помічених під час аудиту невідповідностей з Принципами і Критеріями FSC.

В останньому випадку дається час на виправлення невідповідностей, після чого процедура повторюється знову. Після видачі сертифіката аудиторська компанія щорічно проводить контрольне обстеження і продовжує (або призупиняє) дію сертифіката.

2. Охорона праці і техніка безпеки.

Вимоги FSC щодо охорони праці та техніки безпеки перевищують вимоги національної нормативно-законодавчої бази.

Зокрема робітники, що працюють на заготівлі лісу, мають використовувати такі засоби індивідуального захисту: каску із захистом вух та очей, одяг зі спеціального матеріалу, який неможливо прорізати бензопилою, спеціальні рукавиці та взуття з металевими вставками.

Техніка, що працює в лісі, і транспортні засоби, що здійснюють перевезення людей і вантажів, мають бути споряджені вогнегасниками і аптечками першої допомоги, термін дії яких ще не вичерпаний.

Філія має забезпечити засобами захисту всіх робітників, які працюють на небезпечному транспорті або з небезпечним обладнанням та/або у шкідливих умовах. Зокрема, в шумних умовах праці (при роботі з бензопилою або на верстатах в деревообробному цеху) робітники мають працювати в захисних навушниках, на вантажно-розвантажувальних роботах – в захисних касках.

3. Особливості проведення рубок.

Вимоги FSC до практики проведення лісгосподарських заходів базуються на забезпеченні екологічної та соціальної безпеки. При веденні лісового господарства слід всіляко намагатися:

- обмежити застосування суцільно-лісосічних рубок, а також площі лісосік таких рубок;
- відновлювати ліси шляхом природного поновлення;
- застосовувати аборигенні види дерев і чагарників;
- зберігати під час проведення рубок цінні та рідкісні дерева і чагарники, насінники і плюсові дерева, а також важливі для збереження біорізноманіття елементи насаджень – сухостій, повалені, фаутні, поодинокі старовікові дерева тощо;
- обмежити спалювання порубкових решток, залишати їх для перегнивання (цілими або подрібненими спеціальним устаткуванням).

При суцільних рубках слід залишати та охороняти не менш як 10 дерев I ярусу на 1 га (серед яких цінні та рідкісні дерева, насінники і плюсові дерева), цінні та рідкісні чагарники.

При будь-яких видах рубок слід залишати у непорушеному стані:

- окремі елементи насаджень, які є важливими для збереження біорізноманіття (сухостій, повалені, фаутні, дуплясті, поодинокі старовікові дерева тощо);
- ділянки чутливі до водної та вітрової ерозії;

- заболочені ділянки, водні об'єкти;
- куртини підросту.

Такі дерева, елементи насаджень та ділянки забороняється рубати, про що робиться відповідний запис в технологічній карті, а їх місце розташування наноситься на схему розробки лісосіки.

4. Особливості зберігання ПММ на лісосіках, обладнання місць заправки бензопил, поводження у випадках протікання мастила чи пального в техніки, що працює у лісі, збору і утилізації відходів в містах проведення робіт.

Велика увага приділяється поводженню з пально-мастильними матеріалами. Зокрема вимагається, щоб пально-мастильні матеріали зберігалися у спеціальних ящиках, заправка бензопил відбувалася у спеціальних місцях, на непроникному покритті (наприклад, товстому поліетилені), щоб унеможливити потрапляння пального або мастила до ґрунту. Техніка, що працює в лісі, не повинна мати протікань масла та пального. Якщо таке протікання трапляється, мастило або пальне слід зібрати з ґрунту за допомогою абсорбенту (тирси), мішечок з якою має бути на кожній одиниці техніки, що працює в лісі. Використаний абсорбент слід зібрати і вивезти з лісової території та утилізувати в екологічно безпечний спосіб (спалити поза межами лісової території).

Те саме стосується промислових та побутових відходів, що утворюються під час виконання лісогосподарських заходів. Їх слід збирати і зберігати в контейнерах, встановлених в спеціальних місцях, а після завершення робіт видалити з лісу екологічно прийнятним способом.

Інженер лісового господарства II категорії

Сергій ДЕМ'ЯНЧУК

Програма навчання спеціалістів Радомишльського надлісництва з лісової сертифікації за схемою FSC® (Forest Stewardship Council®) (FSC-C126959)

Ця програма розроблена на виконання розпорядження №18 від 05.01.2026 «Про навчання працівників надлісництва щодо дотримання принципів та критеріїв FSC® (Forest Stewardship Council®) (FSC-C126959), проведення роз'яснювальної роботи з працівниками про суть та значення лісової сертифікації» з метою забезпечення виконання у філії вимог принципів і критеріїв FSC, зокрема критерію 1.6.

1. Суть та значення лісової сертифікації, зміст Принципів і Критеріїв FSC

Лісова сертифікація – оцінка відповідності системи ведення лісового господарства встановленим міжнародним вимогам щодо управління лісами та лісокористування на засадах сталого розвитку. Метою лісової сертифікації є забезпечення економічно, екологічно і соціально збалансованого ведення лісового господарства шляхом виконання відповідних загальновизнаних і таких, що заслуговують на довіру стандартів.

Екологічно збалансоване і відповідальне ведення лісового господарства забезпечує заготівлю лісоматеріалів та іншої лісової продукції при одночасному збереженні біорізноманіття та продуктивності лісів, природних екологічних процесів.

Соціально орієнтоване ведення лісового господарства сприяє зростанню добробуту місцевого населення і суспільства в цілому, а також стимулює місцеве населення зберігати лісові ресурси.

Економічно життєздатне використання лісових ресурсів означає, що лісове господарство і лісокористування організовані й управляються таким чином, щоб бути прибутковими, проте не за рахунок виснаження лісових ресурсів і природних екосистем.

Сертифікація ведення лісового господарства (або лісова сертифікація) - це відносно новий процес, який швидко розвивається і стрімко змінює звичний вигляд світової торгівлі лісоматеріалами. Якщо раніше при укладанні контрактів на постачання лісопродукції покупців цікавили якість, строки постачання та ціна, то тепер до цих вимог додається ще й вимога екологічної сертифікації.

Вигоди, які отримує філія від проведення сертифікації, є такими:

- Наявність сертифікованої продукції поліпшує доступ на екологічно чутливі ринки.
- Пропозиції на постачання сертифікованої продукції зазвичай надходять від найбільш солідних компаній, тому вони більш довготривалі та стабільні.
- Сертифікація істотно поліпшує імідж філії та полегшує маркетинг його продукції.

- Сертифікована продукція зазвичай має більшу ціну отже підвищує прибуток.

Крім цього сертифікація сприяє модернізації виробничого процесу, підвищенню ефективності системи охорони праці та техніки безпеки на робочих місцях, підвищенню професійної відповідальності персоналу, забезпеченню сталості користування лісовими ресурсами, тощо.

Практично в усьому світі вкладення грошей в сертифікацію окупається і є корисним, як для бізнесу, так і для персоналу самої філії.

Сертифікація за системою FSC є добровільним процесом і проводиться лише за умови бажання і готовності постійного лісокористувача засвідчити документально стале ведення лісового господарства і лісокористування у філії.

Сертифікація проводиться спеціально акредитованими Лісовою Опікунською Радою аудиторськими компаніями шляхом проведення попереднього, основного, планових та позапланових аудитів на підставі контракту, який укладається на 5 років, тобто термін дії сертифікату становить 5 років, після чого всю процедуру треба повторювати.

Сертифікаційні аудити проводяться за спеціальною програмою, яка включає зустрічі з персоналом філії, представниками місцевого населення та неурядових екологічних організацій, вивчення плану ведення лісового господарства, перевірка отриманої інформації з реаліями під час вибіркового натурального обстеження місць проведення лісогосподарських операцій та інші процедури.

В результаті основного сертифікаційного аудиту приймається рішення або про присудження письмового свідчення сталого ведення лісового господарства у філії (сертифіката FSC) або про необхідність виправлення помічених під час аудиту невідповідностей з Принципами і Критеріями FSC. В останньому випадку дається час на виправлення невідповідностей, після чого процедура повторюється знову. Після видачі сертифіката аудиторська компанія щорічно проводить контрольне обстеження і продовжує (або призупиняє) дію сертифіката.

2. Проведення оцінок можливого соціального та екологічного впливу та екологічних наслідків.

Одним з вимог FSC є проведення оцінювання можливого впливу лісогосподарських заходів на навколишнє природне середовище та можливих соціальних і екологічних наслідків цих заходів.

Відповідно до цих вимог в надлісництві розроблена інструкція з оцінки можливого соціального та екологічного впливу лісогосподарських заходів, що плануються, та екологічних наслідків проведених лісогосподарських заходів.

3. Охорона праці і техніка безпеки.

Вимоги FSC щодо охорони праці та техніки безпеки перевищують вимоги національної нормативно-законодавчої бази.

Зокрема робітники, що працюють на заготівлі лісу, мають використовувати такі засоби індивідуального захисту: каску із захистом вух та очей, одяг зі спеціального матеріалу, який неможливо прорізати бензопилою, спеціальні рукавиці та взуття з металевими вставками.

Техніка, що працює в лісі, і транспортні засоби, що здійснюють перевезення людей і вантажів, мають бути споряджені вогнегасниками і аптечками першої допомоги, термін дії яких ще не вичерпаний.

Підприємство має забезпечити засобами захисту всіх робітників, які працюють на небезпечному транспорті або з небезпечним обладнанням та/або у шкідливих умовах. Зокрема, в шумних умовах праці (при роботі з бензопилою або на верстатах в деревообробному цеху) робітники мають працювати в захисних навушниках, на вантажно-розвантажувальних роботах – в захисних касках

4. Виявлення рідкісних видів, їх охорона і моніторинг.

Вимоги FSC, встановлені Критерієм 6.2, вимагають виявляти і охороняти на території надлісництва всі рідкісні та зникаючі види флори і фауни, тобто перевищують вимоги національного законодавства.

Встановлені місцеперебування рідкісних видів флори та фауни мають бути нанесені на карти (або плани) філії (лісництв).

Наявність на території надлісництва рідкісних і зникаючих видів флори і фауни, а також рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, слід враховувати при плануванні і виконанні будь-яких лісгосподарських і природоохоронних заходів.

При складанні технологічних карт виконання лісгосподарських заходів місцеперебування рідкісних видів флори та фауни або рослинних угруповань слід заносити до технологічних схем, щоб при проведенні заходу не порушити природний режим їх існування. В розділ технологічної карти, де описано природоохоронні аспекти проведення заходу, робиться відповідний запис про заходи, які слід вжити для охорони таких видів або угруповань.

Підприємство повинно щорічно проводити моніторинг виявлених рідкісних і зникаючих видів флори і фауни та рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України.

5. Особливості відведення лісосік та проведення рубок

Вимоги FSC до практики проведення лісгосподарських заходів базуються на забезпеченні екологічної та соціальної безпеки. При веденні лісового господарства слід всіляко намагатися:

- обмежити застосування суцільно-лісосічних рубок, а також площі лісосік таких рубок;
- відновлювати ліси шляхом природного поновлення;
- застосовувати аборигенні види дерев і чагарників;
- зберігати під час проведення рубок цінні та рідкісні дерева і чагарники, насінники і плюсові дерева, а також важливі для збереження біорізноманіття елементи насаджень – сухостій, повалені, фаутні, поодинокі старовікові дерева тощо;
- обмежити спалювання порубкових решток, залишати їх для перегнивання (цілими або подрібненими спеціальним устаткуванням).

При суцільних рубках слід залишати та охороняти не менш як 10 дерев I ярусу на 1 га (серед яких цінні та рідкісні дерева, насінники і плюсові дерева), цінні та рідкісні чагарники.

При будь-яких видах рубок слід залишати у непорушеному стані:

- окремі елементи насаджень, які є важливими для збереження біорізноманіття (сухостій, повалені, фаутні, дуплясті, поодинокі старовікові дерева тощо);
- ділянки чутливі до водної та вітрової ерозії;
- заболочені ділянки, водні об'єкти;

- куртини підросту.

Зберігати на ділянці щонайменше 5 м³ мертвої деревини різного діаметру та стадії розвитку на 1 га для забезпечення ксилобіонтної фауни природним укриттям.

Під час проведення рубок застосовувати технології, які дають змогу максимально зберігати дерева, що не підлягають вирубуванню, підріст, підлісок, трав'яний покрив та ґрунти.

Такі дерева, елементи насаджень та ділянки забороняється рубати, про що робиться відповідний запис в технологічній карті, а їх місце розташування наноситься на схему розробки лісосіки.

6. Вимоги із забезпеченням виконання у надлісництві ланцюга походження деревини.

При прийманні на роботу на посади, що передбачають відповідальність за дотримання вимог стандарту FSC, такі спеціалісти та робітники проходять навчання щодо дотримання вимог стандарту FSC на ланцюг постачання деревини.

Інженер лісового
господарства II категорії
відділу лісового господарства

Сергій ДЕМ'ЯНЧУК